St. 291. V Ljubljani, četrtek dne 19. decembra 1918. Leto II.

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica štev. 6, I. nadstr. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42·—, za pol leta K 21·—, za četrt leta K 10·50, za mesec K 3·50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna petit vrstica 30 v; pogojen prostor K 1·—; razglasi in poslana vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Proč s korupcijo!

O članku, ki smo ga pod gorenjim naslovom priobčili v št. 283 našega lista, smo prejeli od poverjenika za javna dela in obrt, g. inž. Remca sledeča izvajanja:

V zadnjih dneh je začel list »Naprej« osebne napade na podpisanega poverjenika Narodne vlade vsled nedostatkov, ki so se dogodili in se še dogajajo v službi stvarne demobilizacije. Zato sledeča pojasnila javnosti.

Narodna vlada je nastopila svoje mesto v trenotku, ko se je pravkar porušila fronta soške armade. Vsem je še v spominu nervozna bojazen, s katero je vsakdo pričakoval prehod soške armade skozi naše dežele. Prva in vrhovna skrb vseh članov vlade v tistih kritičnih dneh sta bila red in javna varnost. V drugi vrsti se je šele sploh moglo misliti na reševanje vojaškega materijala, ki je začel dohajati z umikajočo se armado. Ta vojaški materijal je obležaval na vseh potih in vseh skladiščih, kjerkoli so imeli vojaki svoje zaloge. Izgubil je svojega pravega gospodarja, brez varstva je bil zapuščen in vsakdo si ga je prilaščal — vojska je v svojih zadnjih koncih porodila še nemoralo glede javne lasti.

Dočim so prve dni preobrata kradli brezvestni prebivalci ob prehodni cesti, so pozneje kradle in ropale tudi straže, da celo nekateri častniki in poveljniki skladišč, o čemur teko že itak sodne preiskave. Ko so začele postajati razmere nevzdržljive je prevzel podpisani poverjenik vodstvo na njegov predlog ustanovljenega Prehodno-gospodarskega urada (Uradni list št. 5 z dne 8. novembra 1918), kojemu se je podredila tudi organizacija demobilizacijske službe. Kar je preje **velik aparat** avstrijske države v posebnem uradu za stvarno demobilizacijo že eno leto **pripravljal**, moral je podpisani poleg svojih nalog v poverjeništvu za javna dela in obrt **organizirati, zbrati in ustvariti v trenotku.** V pomoč ni dobil organizatorično izvežbanih moči, treba je bilo zbrati take, kakor so bile trenotno na razpolago. S požrtvovalnostjo in neverjetnim trudom so se lotili vsak svoje naloge in uspeha tega skupnega dela pač še ne more ocenjevati današnja prezgodnja kritika, pokazal se bo po dovršitvi cele naloge, ko bo znan pregled ohranjenega in rešenega blaga.

Osebno se podpisanega napada, **da ni imel smisla za dovelj stroge** odredbe v teh razmerah. Zastraženje z vojaško silo je pač najstrožja odredba, s kakoršno je zamogel podpisani razpolagati, še **strožje odredbe** je pa poznala samo **prejšnja Avstrija** in to je **preki sod**, po katerem leži na ljubljanskem strelišču že dovelj žrtev in te žrtve še povečavati se ni dolžno čutila narodna vlada in tudi ne soodgovorni podpisani poverjenik, tudi če bi se bilo dogodilo še več tatvin, **krvoprelitja nam je bilo dovolj!**

V koliko so upravičeni drugi očitki naj si napravi javnost svojo sodbo iz sledečih podatkov:

Vodilno načelo pri vodstvu stvarne demobilizacije mora biti, da se zadosti najpreje potrebam države, potem dovajati materijal direktnim porabnikom, obrtnikom, kmetovalcem in vsem, ki so v dosedanji vojski trpeli, ob jednem pa **izključiti špekulacijo in korupcijo.** Že prve dni uradovanja podpisanega poverjeništva se je pokazalo, da je tehnično nemogoče sproti odvažati in na varno shranjevati na stotine in stotine vagonov dohajajočega materijala, ki bi bil večinoma pokraden, če bi ostal na kolodvorih, veliko skvarljivega blaga bi se tudi sicer uničilo. Izdan je bil zato razglas v časopisju (Uradni list št. 7, z dne 15. novembra 1918), da naj se zglašajo obrtniki in trgovci in vsi, ki imajo lastna vozila, da prevzamejo blago na kolodvorih in ga sami spravijo na varno proti potrdilu o prejemu in dobri odstotni odškodnini. Pa tudi skladišča, v katera se je odpravljalo iz kolodvorov blago, niso bila več varna, edina možnost varne shranitve je bila, da preide blago čimpreje **v varstvo zasebnikov**, ki so za blago prevzeli osebno odgovornost. Na ta način se nahaja danes veliko demobilizacijskega blaga v rokah privatnikov, obrtnikov in trgovcev, o katerem blagu pa obstojajo natančni zapisniki. Očitanja, da je blago tako »shranjeno«, so, če ne zlobna, gotovo krivična. Vse to blago se bo šele razdeljevalo po nakaznicah narodne vlade, ko bo inventarizacija celokupnega demobilizacijskega materijala že zaključena, ali pa vsaj v toliko dognana, kaj da se mora oddajati zasebnikom. Le v slučajih, kadar se je pokazala posebna **nujnost ali potreba**, so se posameznikom izjemoma oddajali proti pravilni cenitvi in takojšnjem plačilu predmeti iz skladišč.

Na zgoraj opisan način so dobili v shrambo trgovci: K. A. Kregar usnje in različne druge potrebščine za usnjarje. **Obrtna centrala za obnovitev Goriške** razne potrebščine, tako za svoje lastne namene, kakor tudi v shrambo za razdelitev po nakazilih Zavoda za pospeševanje obrti na Kranjskem v Ljubljani. Vojaška vozila so bila nakupičena v raznih odprtih skladiščih in dohajala so po vseh cestah v Ljubljano, obležala so v jarkih in močvirjih, jemal jih je vsakdo, kdor je le imel za to kako porabo. Nobena straža ni pomagala in da se reši vsaj, kar se je rešiti dalo, nastavila se je cenilna komisija, v katero so bili poklicani cenilci — obrtniki Trlep, Ravnikar in Ogrin (pozneje še drugi), ki so že preje poslovali kot **sodnijski cenilci** in kojih ime zamore jamčiti nepristransko delovanje. Za tako blago, ki bi bilo do danes že itak tudi zginilo, se je skupilo po vestnem delovanju teh cenilcev nad 100.000 K, ki so bile vplačane v državno blagajno. Prihajale so od druge strani pritožbe, da so se pri teh prodajah nastavile celo previsoke cene, posebno, ker je šlo le za materijal, ki je za naše razmere le mani prikladen. Koliko strokovnega znanja in upravičenosti za kritiko pristoja prenagljenemu kritikarju »Napreja« naj se presodi iz dejstva, da ta ceni današnjo **kovinsko vrednost** vojaške kuhinje 9000 kron, dočim se je po strokovni cenitvi dognala kovinska vrednost teh kuhinj na 3000 K. O vsih odjemalcih vojaških kuhinj so poleg tega napravljeni seznami tako, da zamore vojaštvo vsak čas te kuhinje zopet pridobiti za lastno porabo za enako ceno, kakor so bile prodane.

Ker so ti cenilci poslovali v naporni službi, cele dneve na licu mesta, je dokaj neokusno, če se jim očita, da niso delali zastonj, ampak proti »proviziji«. **Naj se stavijo sovražniki »korupcije« sami v brezplačno službo Narodne vlade**, pa jih bo z odprtimi rokami sprejela! Do sedaj ni bilo še nobenega takega blizu!

O tem, kako da je bil v »Napreju« predbacivani parafin nakazan tvrdki za izdelavo mazil za čevlje, se bo pa stvar preiskala in tudi popravila, če je kaj krivice. Ponovi se pa, da je treba v mnogo slučajih postopati po prevdarku, kakor ga narekuje trenotek, ker v par dneh ni mogoče dati navodil za tisočere mogoče slučaje.

Na tleh Narodne vlade se nahaja toliko rezanega lesa, da se ni bati, da bi nastopilo pomanjkanje. V dosedanjem izvrševanju glavnih principov demobilizacijske službe se je zato brez pomisleka že lahko začelo z oddajanjem tega lesa na direktne porabnike, obrtnike in kmetovalce. Ravno tako se postopa tudi z raznimi sedaj brezpredmetnimi vojaškimi barakami, ki polagoma zginevajo. Prodajajo se zato na javnih dražbah, kakor znano iz razglasov iz časopisja. Neumestno bi bilo tako blago pridržavati, dočim trpe obrtniki pomanjkanje vsled brezdelja in nedostatnosti surovin.

Celemu našemu svetu je znano, **koliko škode** so nam povzročile **razne dunajske centrale.** Da so ravno centrali za kože in usnje morali umakniti se skoraj vsi mali obrtniki in strojarji v korist veleindustrije, vedo prav dobro zastopniki tega obrta. Naravno je bilo zato, da je bila ena **prvih dolžnosti pospraviti s pogubnim delovanjem te centrale**, kojih uslužni organi so dobro znali skrbeti za to, da so izrabili svoje stališče tudi v škodo naše veleindustrije. **Centrala s sedežem na Dunaju** v židovskih rokah ni imela od prvega dne Narodne vlade na **njenih tleh ničesar več opraviti.** Njeno delovanje je podpisani poverjenik prekinil (Uradni list štev. 9, z dne 13. novembra 1918) in naročil likvidacijo materijala, ki je bil v njenih rokah. Vsak strokovnjak ve, da so surove kože, ki so predmet te centrale, podvržene naglemu pokvarjenju. Če se je ukinila centrala, se je moralo poskrbeti tudi za to, da se blago ne skvari. Surove, dostikrat preslabo konservirane kože so dohajale tudi še naprej z vagoni v Ljubljano, **prva dolžnost** poverjenika je bila, tak za ljudsko oblačenje važen materijal rešiti pred skvarjenjem. Pospraviti se je moral tja, kamor je bila prilika za to, četudi proti nevarnosti, da pride v roke domači veletovarni, koje lastnika zet je podpisani poverjenik. Ali bi gospod kritikar v »Napreju« v tem slučaju ravnal drugače, naj sodi javnost sama. Izrecno pa bodi povdarjeno, da ni **noben referent** podpisanega v tej službi **dobil kedaj naročilo, da mora kože odkazati tvrdki Pollak**, kvečjem le, da naj jih odda tej tvrdki, če jih ni mogoče **drugače hitro odpraviti!** Tovarna Pollak pa najmanj potrebuje danes protežiranja podpisanega poverjenika, ker si je znala tudi takrat, ko še ni bila ž njim v svaštvu, v svetovni konkurenci priboriti častno mesto na svetovnem trgu.

LISTEK.

MULTATULI:

V večnosti.

Srečala sta se človeka, ki sta pred nedavnim umrla. Pred smrtjo sta mnogo disputirala o »bitju« in »nebitju«.

Modrijanec — vedež — je rekel:

— Torej, ali nisem imel prav? Zdaj vidite, da sva tukaj. Večni citat iz »Hamleta« je dognan.

Nevedneža, ki je bil general, ni pričkanje prav nič veselilo. Vsaj na izzivanje k nadaljevanju prepira, ki ga je bila prekinila smrt, je molčal ko mutec. Menim, da se mu je zdelo brezkoristno in nevredno nesmrtnih, zlasti ker ni šlo za resnico — ta se je jasno izpričala zoper njega — ampak za to, kdo je prvi dognal to resnico. Bivšega generala pa vse to ni zanimalo. Pač pa je bil čemeren, ker je bil izgubil zadnjo bitko.

— Predočujte si, prijatelj Nesmrtnik, bil sem ranjen. Prenesli so me v sobo, deli v posteljo. Cel dan me je tresla mrzlica in poveljev nisem mogel dajati. Ali zvečer se mi je zjasnilo v možganih. Dal sem si predložiti situacijske karte, študiral sem postojanke, moč, hitrost premikanj. Dajal sem povelja in odpošiljal pribočnike na desno in levo. Ta zbor naj bi šel sem... oni tja... na sovražnika bi naleteli pri tej točki... Lejte!

In z nesmrtnim prstom je na zemljici označil neko točko.

— No, in povelja niso izvršili pravilno?

— Oj pač, ali... čujte: Ko sem bil vse uredil, sem zadremal. Ponoči sem se predramil. Strežaji so me pustili samega, ker so se zanašali na moje mirno spanje. Slišal sem le monotono hojo straže pod oknom...

— Kaj je to... straža?

Težko je dajati definicij. Ko sem še enkrat prevdaril povelja, sem se domislil, da sem nekaj pozabil. Stotnik P.... Ga poznate?

— Ali je mrtev?

— Ne vem...

— Živih ne poznam.

— Res je... pozabil sem, da sva mrtva. Tudi jaz ga nič več ne poznam. Toda tedaj sem ga moral poznati. No, domislil sem se, da bi znal stotnik P. s svojo kolono priti prepozno, če ne bi najhitrej... »Koliko je ura?« sem zakričal prestrašen.

— Ura? Prestrašen? Kaj je to?

Težko je dajati definicij. Ura, hm, je nekakšna določitev časa.

— Kaj pa je čas?...

— Ne vem, pa ne prekinjajte me vedno. Povem vam, čemu sem tako čemeren prišel semkaj. Zakričal sem: »Koliko je ura?« Nihče ni odgovoril.

Še zmerom sem slišal enakomerno hojo straže gor in dol, dol in gor in še enkrat sem zakričal na vso moč: »Koliko je ura?«

Toda vstati, vstati, nisem mogel. Težko sem bil ranjen in glave nisem mogel obrniti k stenski uri. Rana na vratu...

— Rane ne vidim in tudi vratu ne.

— Seveda, vratov tukaj nimamo in tudi ran ne... Človek se mora privaditi. Toda tedaj sem imel vrat in na tistem vratu rano, ki me je ovirala, da nisem mogel pogledati na uro. Iznova sem zaklical: »Koliko je ura?« Nobenega odgovora.

Došel je tudi en vagon že deloma trojenih mokrih kož, kojih vrednosti je pač odvisela edino od dovršenosti strojilnega procesa in vsakomur znani maksimalni ceni za izgotovljeno usnje. Prodane so bile naposled na dražbi za ceno, pri kateri bodo dotični kupci pač težko prodajali usnje po veljavni maksimalni ceni. Če bodo imeli vsled tega škodo, bo to njih lastna krivda! V uradnem listu z naredbo štev. 92, z dne 13. novembra 1918 je bilo razglašeno, da je promet s kožami prost, navezane so pa kakor usnje na maksimalne cene. Te cene mora plačati vsakdo, pa naj bo to tvrdka Karol Pollak, ali katerikoli usnjar, **očitanje nizkih cen** je zato pač grda žalitev **brez podlage.** Razen poslovalnice dunajske centrale je oddajala kože tudi vojaška zbiralnica kož, pri kateri jih je po razglašenih maksimalnih cenah zamogel dobiti vsak usnjar v za njegov obrat primerni množini. Promet s kožami je bil z uradnim razglasom enotno urejen za celo območje države SHS v Ljubljani in so tudi okrajna glavarstva dobila tozadevna navodila. **Z vso ojstrostjo zavrača zato podpisani poverjenik očitanje »Naprejevo«,** da ni imel volje brigati se za druge kraje, da bi ostalo to narodno blago v domačih rokah, temveč, ko se ni ne v enem slučaju dovolil eksport kož v tuje države. Pričakovati bi bilo pač več lojalnosti od časopisa »Naprej«, kojega urednik je imel že sam dovolj prilike od blizu opazovati delovanje napadenega poverjenika. Če že ne to, bi ga vsaj morala opozoriti k večji opreznosti, izjava njemu po mišljenju blizu stoječega tovariša v Narodni vladi, ki je dotični članek pred natiskom bral in mu tudi izrecno povedal svoje mnenje, da dvomi, da bi se strinjal značaj napadenega poverjenika z očitano mu korupcijo. Naj bi prezgodnji kritikarji zastavili svoje uspešno delo tam, kjer je danes najbolj potrebno in svarili ljudstvo pred tatvino in ropanjem, pa bodo preje dosegli kaj uspeha proti korupciji, kakor pa če skušajo z krivičnimi očitanji izpodkopavati ugled tistih članov Narodne vlade, ki so prevzeli v najtežjih trenotkih najhujše breme na svojo ramo in odgovornost in ki stoje že od prvega dne v najhujšem boju s korupcijo. Taki članki izgledajo tako, kakor da je več smotra v napadu samem, kakor pa v stvarni kritiki. Poštena in pravilna kritika naj pride vedno do besede! Vojna morala pa naj ne zastruplja še našega časopisja! Poverjeniki Narodne vlade imajo brez izjeme sedaj tako važne dolžnosti, da nimajo nobenega časa odveč še za prerekanje po časopisju. Torej s korupcijo proč.

* * *

Od odvetnika dr. Adlešiča smo prejeli:

Kot zastopnik tvrdke K.Pollak v Ljubljani Vas prosim, da objavite v smislu določil tiskovnega zakona z dne 17. decembra 1862, štev. 6 drž. zak. za leto 1863 v Vašem listu sledeči popravek Vaše trditve v listu štev. 283 z dne 10. decembra t. l. pod naslovom »Proč s korupcijo«:

Ni res, da si upa tovarna Pollak pri taki protekciji (namreč od poverjenika za javna dela) kar cele vagone kož na kolodvoru okupirati brez dokumentov; tovarna K. Pollak je doslej sprejela od organov Narodne vlade SHS le sledeče kože:

1. dne 6. novembra t. l. na prošnjo g. poverjenika za prehrano dr. Tavčarja na južnem kolodvoru 404 kože v teži 3936 kg.

2. dne 14. novembra t. l. na prošnjo g. ing. Picka od prehodnega gospodarskega urada za stvarno demobilizacijo na kolodvoru Dravlje 84 kož v teži 2545 kg.

Ni res, da je tovarna Pollak ponudila za kože in za napol ustrojeno usnje tako nizke cene, da je naravnost škandal. Tovarna K. Pollak je kože sprejela v lastno skladišče v **hrambo na prošnjo navedenih gospodov,** ker je bilo blago osmrajeno in deloma pokvarjeno. Nakup pol strojenih kož pa je **odklonila,** na kar so bile na licitaciji prodane štirim dolenjskim usnjarjem.

* * *

V eni prihodnjih številk objavimo opazke našega obvestitelja k temu pojasnilu g. Remca. V interesu javnosti je, da se ta afera vsestransko in temeljito pojasni.

„Naši boljševiki.“

»Naša moč«, glasilo slov. (krščansko socialnega) delavstva prinaša članek, v katerem se je z vso silo zaletela v našo stranko. Seveda se pisec tega »veleaktualnega« članka poslužil izrazov, na katere je gotovo vajen iz časov pred svetovno vojno. Začenja z bombo »boljševik«, potem se pa kar vrsti »rdečkarji«, »rdeča gospoda«, soc.-dem. knuta«, »rdeče nasilstvo«, »nemškutarska stranka« itd. Vidi se, da tiči v njem še mnogo »idealov« troperesne deteljice nekdanje klerikalne stranke: Šusteršič, Lampe, Stefe. Oni so nam ustvarili popoln slovar psovk, in dopisnik »Naše moči« ga je moral temeljito preštudirati, da je v par vrstah nagromadil toliko teh »domačih« izrazov. Le žal, da jih je napisal **katoliško** misleč človek. Po tem se spozna, da mu je sveto pismo španska vas. Pa ne razpravljajmo o teh izrazih, ki so najbrže v glavi dopisnika le nadomestilo za plemiške naslove, ki naj se odpravijo v Jugoslaviji. Bavimo se nekoliko s člankom samim.

Nam je torej zrastel greben in delamo s silo. Terorizirati hočemo krščansko-misleče delavstvo, da vstopi v naše vrste! Človek bi mislil pri tem, da hoče par jeseniških »boljševikov« diktirati svoje mnenje tisočem delavstva, ki ljubijo le rožni venec, ne pa svobodo. No, malo drugačna je stvar. Jeseniško delavstvo je na javnem shodu dne 1. decembra na predlog predsednika shoda »z viharnim odobravanjem sklenilo, da delavstvo ne bo odslej trpelo v svoji sredi nobenega neorganiziranega več. Tekom 14 dni mora biti ves jeseniški okraj organiziran. Delavstvo je ta sklep odobraje pozdravilo, z vzklikom, da mora stopiti v organizacijo takoj vse delavstvo, vsi mojstri in tudi uradniki«. (Glej »Naprej«, št. 277, z dne 3. decembra t. l., stran 3.) To je torej resnica! Če se je pa velika večina delavstva izrekla za to, da mora biti vsak delavec organiziran v naši organizaciji, bo vzrok najbrže v tem, ker delavstvo **ne zaupa več onim, ki so ga doslej vedno le vodili za nos.** Delavstvo želi organizacije, toda take, ki mu bo v korist, ki bo delala v dobrobit zatiranih in zasužnjenih, ne pa take, ki bo le v štafažo pri procesijah in raznih prireditvah. In jeseniško delavstvo se zaveda, da mu vaša organizacija tega ne bo prinesla, ker vsa klerikalna stranka doslej za delavstvo ni prav ničesar storila. Čisto umevno, kajti klerikalna stranka hoče zastopati vse sloje: milijonarje in delavce, kmete in veleposestnike, tercijalke in služkinje itd. To pa ne gre! In če gre, pa z dokazi na dan! Poverjenik za javna dela je pristaš klerikalne stranke, on je zet milijonarja Pollaka; pritisnite toraj nanj, da nasvetuje tastu, da bo skrajšal v svojih tovarnah delavni čas na osem ur in delavstvo pošteno plačal, ne pa tako sramotno kot doslej. Recite mu, da odpravi naredbo, vsled katere ima militarizem še vedno svojo pest nad raznimi obrati. Le **radikalno** gospodje! Zgrabite ga za vrat in recite: ali ali... Po dejanjih vas bomo sodili. Kajne, to ne gre, sicer bi se zamerili višjim! Vidite, ker ne morete pokazati drugih uspehov, razen par zastav in izletov, zato se vas tudi ne more upoštevati, še manj pa vam zaupati. Predolgo ste varali delavstvo, svetovna vojna mu je odprla oči! In ker čutite, da tako ne gre več naprej, ste naenkrat izrazili misel, da bi bilo skupno delo mogoče. To se pravi: »Rdečkarji, sejte, mi katoliški bomo pa pobrali dozorel sad. — Vi boste delali, mi bomo želi«. In če bo akcija imela uspeh, bomo rekli: To ste naredili le z našo pomočjo! Če pa ne bo uspeha, boste pa vpili: »Rdeča banda« je izdala delavstvo! No, gospodje, mi gremo naprej brez vas, in preko vas. To pa zato, ker vemo, da vaše delo ni resno, ni v prid delavstvu.

Opozoril bi na dopis »S Save na Gorenjskem« (»Naprej«, št. 286, 13. dec. t. l. str. 3.) Tam čitam, da sta katoliška »rešitelja« delavstva g. Gostinčar ml. in »Slovenčev« urednik g. Vrtovec na nedeljskem shodu delavstvu naše stranke zagrozila, da se bo proti nam postopalo z oboroženo silo. Mogoče imata ta gospoda v tem oziru kako obljubo g. poverjenika za narodno obrano? Ne moremo tega verjeti, a ker sta to trdila na javnem shodu, bo morda le res. Kaj pa, če je naznanjena mobilizacija s tem v zvezi? Rabimo pojasnil in to nujno!!! Delavstvu pa svetujemo, da na shodih javno vpraša ta dva gospoda, kje sta bila v času svetovne vojne! Pa vendar ne, da sta bila »unentbehrlich«. Mogoče je vse. Kajti ravno taki »ljubitelji ozadja« posebno radi groze z bajoneti in puškami, ker se sami s tem še niso »igrali«. No, mi vsaj upamo, da klerikalna stranka nikdar več ne bo imela toliko moči, da bi pošiljala vojaštvo nam na vrat in nas dala streljati kot pse. Verujemo, da ste zmožni to storiti, če bi namreč bili le vi na krmilu. A časi so minuli, ko so vaši voditelji pošiljali udane backe v svetovno mesnico, ko so vaši voditelji glasovali za kanončke in bajonete, s katerimi je morila junaška avstrijska armada **srbske žene in otroke**! Tega veselja pa ne boste več doživeli, da bi kedaj **morili lastne brate!** Pustimo vam upanje to je vse!

Tudi sodrug Anton Kristan je tarča, v katero streljate! Prav! Mi mu zaupamo, ker vemo, da bo storil vse, kar bo v njegovi moči, da olajša delavcem trpljenje in jim pomaga do njihovih pravic. Če pa ne bo vsega dosegel, kar bi rad, primite za ušesa vaše pristaše - poverjenike in jim povejte, da slabo zastopajo koristi katoliškega delavstva. Sicer pa ste že v 1. številki »Naše Moči« indirektno izrazili željo, da bi vam prijalo »korito« pri socialnem skrbstvu. Odgovor ste že dobili. Seveda, za vse vaše »voditelje« bo tudi v vsej Jugoslaviji premalo korit. Posebno še, če bodo tako delali za blagor domovine kot poverjenik za javna dela

O nemškutarjih ne bomo govorili. Preveč hitro ste pozabili, da so vaši prejšnji voditelji **prodali** neštetokrat ves slovenski narod za »tri deset srebrnikov«.

In sedaj končajmo! »Boljševiki« v delavskih vrstah pač nimajo nič skupnega z »boljševiki« višjih slojev in zato pozdravljamo svoje sotrpine, katoliške »menjševike«.

Politični pregled.

— **Skorajšnja otvoritev mirovne konference.** Rotterdam, 17. dec. (Lj. k. u.) »Nieuwe Rotterdamsche Courant« poroča: Koncem tega tedna pride Lloyd George v Pariz pozdravit predsednika Wilsona. V prisotnosti zastopnikov ostalih zaveznikov se bodo takoj pričela pogajanja o provizornem miru, ki jim bo prisostvoval predsednik Wilson. Pričakujejo, da bodo končane v enem tednu in da se bo sestala glavna konferenca v prvem januarskem tednu. Wilson se bo udeležil tudi teh sej, vsaj za dobo dveh ali treh tednov. Koncem januarja ga pričakujejo v Londonu, kamor ga povabita kralj Jurij in angleška vlada.

— **Slovanski uradniki smejo ostati v bosanski službi.** Zagreb, 17. dec. (Lj. k. u.) Narodna vlada v Sarajevem je sklenila, naprositi čehoslovaško republiko in poljsko narodno državo, da smejo slovanski uradniki ostati še nadalje v bosanski službi.

— **Spopad vojaških patrulj na Koroškem.** Celovec, 18. dec. (Lj. k. u.) Tiskovni urad koroškega deželnega odbora poroča: V Malem Sv. Vidu se je dogodilo to-le: 15. t. m. ob enajstih dopoldne je šel poročnik Trattnegger s sedmimi možmi kot patrola proti Malemu sv. Vidu. Medpotoma je vzlic gosti megli zapazil sovražno patrolo. Naša patrola je šla proti Malemu sv. Vidu naprej; v tej vasi so streljali nanjo. Patrola se je branila. Nato so jo napadli z ročnimi granatami. V boju je ujela sovražnega častnika in dva moža. Ker ujetniki niso znali nemški in ker ni bilo tolmača, so jih odpeljali s prihodnjim transportom.

— **Tržaški socialisti o Trstu.** Trst, 17. dec. (Lj. k. u.) Tukajšnji italijanski socialistični vodja Josip Tuntar je imel z dopisnikom bolojnskega lista »Il Resto del Carlino« pogovor o političnem stališču tržaških socialistov. V pojasnilo tega pogovora je poslal Tuntar listu pismo, v katerem tolmači svoje, ozir. mnenje tržaških socialistov o položaju Trsta in bližnjega ozemlja, kakor so si ga mislili tukajšni socialisti pred razsulom Avstrije in po

---

Nenehoma pa sem čul korake straže.

In sem slišal moževo kašljanje, da, celo njegovo dihanje. Ali če sem zaklical: »Koliko je ura?« me ni slišal. To me je razkačilo, vendar mi je bilo njegovo početje čisto razumljivo. Stražar je bil rekrut in se je ravnal po predpisih z vestno natančnostjo človeka, ki nekaj ve: da na straži ne sme govoriti. Ali vam je to znano?

— Ne, kajti moj poklic je zahteval govorjenja, in zato sem pač včasi molčal, v službi, v kateri je bilo govorjenje dolžnost. Toda vkljub temu sem tukaj.

— No, moj stražar pride gotovo še sem. Možakar je svojo dolžnost izvrševal z rekrutsko omejenostjo. Klical sem... klical...

Ah, zaman, zaman!

Od togote se me je lotila vročica Naslednje jutro mi sporoče, da je bitka izgubljena... ker je stotnik P. dospel prepozno.

»In«, so rekli mnogi, ki niso bili še nikdar poraženi (ker se niso še nikdar bojevali) — »vse drugače bi se bilo končalo, če bi bil general X. danes ponoči pred četrto uro poslal brzega sla.«

Bedasta zlobnost...

— Kaj je to?

— Težko je dajati definicij. Ne prekinjajte me. Bedasta zlobnost je imela to pot s svojo logiko čisto prav. Tako je bilo! Resnično, ako bi bil jaz tisto noč o pravem času poslal hitrega sla...

Ha, kako sem bil besen!

Takoj po sporočilu o izgubljeni bitki pa me je nekdo izmed moštva prosil dovoljenja, da bi smel k meni. Dovolim.

»Gospod general, jaz sem tisti stražar, ki je to noč od druge do četrte ure stal pod vašim oknom na straži.«

»Mm!...« sem zamomljal.

»Gospod general, pol treh je bilo.«

»Zaboga!« sem kriknil, »čemu mi niso tega povedali, ko mi je bilo potrebno, da bi vedel?«

Nato sem umrl.

Prevel **Emka.**

zasedbi tega ozemlja po italijanih. Glede Trsta izvaja Tuntar med dr.: »Ustanovitev neodvisne države, obsegajoče izključno in pretežno italijansko« ozemlje od levega brega Soče navzdol ob furlansko-tržaško-istrski obali do vštevši Pulja je bila le z nekaterimi nasprotujočimi glasovi predložena po skupščini tržaške socialistične stranke. Ni bila torej individualna inicijativa tega ali onega socialista. Ta ideja se strinja tudi z zahtevo ministra Sonnina do Avstro-Ogrske iz leta 1915 in jo je socialistična stranka odobrila v času, ko so avstro- ogrske armade še trdno stale ob Piavi in je bilo predrzno, izjaviti se javno za izločitev iz državne zveze bivše Avstrije. Cenzura je tedaj trdovratno zapirala vsako tako opazko. — Predlagana republika, ki bi bila pretežno italijanska, torej na noben način ne slovenska, in vse prej kot klerikalna (industrijski centri Tržič, Trst, Milje in Pulj bi bili raje precej socialistični), je bila zamišljena kot naravni privesek Italije in istočasno kot člen v verigi, ki bi jo vezala s porejajočo se Jugoslavijo. Bila bi sredstvo, da se ohrani nezmanjšana trgovska važnost Trsta in bi bila primerna rešitev, ki naj bi povspešila mir s tem, da bi odtegnila raznim prepirajočim se strankam eno najbolj spornih pokrajin. — Dogodki so odločili drugače. Italijanska narodna jedinstvenost je gotova stvar. Želim, da bi iz spoštovanja do pravic samoodločbe Italija, ozir. njena vlada našla in imela dovolj moči, da bi se uspešno uprla onim stremljenjem, ki hočejo na vsak način anektirati »vse« pokrajine do demarkacijske črte. Anektirati hočejo torej tudi »izključno ali po veliki pretežnosti« slovanske (ne nad, marveč prbližno en milijon Slovanov) in še druge pokrajine onkraj te črte. Povzročila bi s tem vsemu italijanskemu narodu in posebno proletarijatu, ki nosi vedno večji del bremen in trpljenja, zelo bridke dneve. — Ali hočejo res, da postane rek »Včeraj z Italijo proti Nemcem, jutri z Nemci proti Italiji«, ki že prihaja iz ust jugoslovanskih politikov, geslo nevarnega iredentizma, ki bo navdahnil ves mladi in krepki narod Jugoslovanov«. — To ipsmo objavlja list z opazko, kjer omenja med dr.: »Iz vsake vrste tega pisma izhajata hladnost in rezerviranost onih gospodov (tržaških socialistov) napram narodu, ki jih je z orožjem osvobodil gospodarja, kateremu so bili odkritosrčno udani. Hladnost in rezerviranost pa zadobiva še odsev sovraštva v točki, kjer hoče Tuntar predvidjati veseli dogodek nemško - jugoslovanskega zavezništva proti Italiji«.

— **Tržaški socialisti za demokratizacijo Trsta.** Trst, 15. decembra. (Lj. k. u.) Tukajšnji socialisti so zahtevali od laške večine v mestnem svetu, izišlem iz volitev leta 1913., z ozirom na to, da število mestnih svetnikov in onih v mestnem odboru ni primerna dejanskemu razmerju med laškimi liberalci in socialisti, naj za prehodno dobo do novih volitev dovolijo socialistom večje zastopstvo v mestnem svetu in mestnem odboru. Po zadnjih volitvah na podlagi laško-liberalnega volilnega reda imajo namreč med 80 mestnimi svetniki socialisti le 7, Slovenci 12 svetnikov; drugi so laško-liberalni. Pogajanja niso imela uspeha. Na skupščini socialdemokratične stranke so sprejeli soglasno nastopni sklep: Skupščina socialdemokratične stranke veselo pozdravlja takojšnjo vzpostavitev mestnega sveta po italijanski oblasti kakor tudi primerno zadoščenje za samovoljno razpustitev mestnega zastopstva, ki ji je odredil leta 1915. avstrijski militaristični absolutizem; raduje se, da je narodna edinstvenost med tolikimi krivicami prevrgla tudi krivični volilni ustroj; izraža željo, naj italijanska zakonodaja koraka dalje na poti za dosego še bolj demokratične volilne pravice, zlasti z izenačenjem pravic za ženske z onimi za moške; obžaluje, da večina mestnga sveta ne čuti dolžnosti, izjaviti, s kakšno nekompetenco v javni upravi do prihodnjih volitev ni hotela sprejeti predlog socialistične stranke, da bi se imenoval nov mestni odbor in razpustil mestni svet; izvaja torej iz tega ravnanja večine edino mogoč sklep, povabiti socialdemokratične mestne svetnike, da prepuste vso odgovornost večine in podajo demisijo mestni svetniki. Poročevalec mestni svetnik Pittoni je predlagal v poslednjem stavku, naj socialistični mestni svetniki odreko vsako sodelovanje v mestnem odboru in v komisijah, mestni svetnik Cerniutz je predlagal dostavek, enak zgoraj navedenemu, naj socialistični mestni svetniki popolnoma odstopijo. Ta dostavek so sprejeli z vsemi proti tremi glasovi. K temu sklepu pripominja socialistično glasilo »Il Lavoratore«: Radujemo se, da moremo objaviti to kompaktno manifestacijo stranke. Gospoda (laški liberalci), izvoljena leta 1913. po avstrijskih sistemih, niso smatrali za svojo dolžnost odstopiti, zato jim je morala socialistična stranka dokazati z energičnim dejstvom, da med nami in njimi ni mogoče nobeno sodelovanje.

— **Italijani se boje svojih činov v zasedenem ozemlju.** Trst, 17. dec. (Lj. k. u.) Vest o nasilnem in samolastnem ter nezakonitem postopanju italijanskih okupacijskih oblasti nasproti jugoslovanskemu življu v zasedenem ozemlju je vzlic strogemu izoliranju, ki ga izvajajo Italijani, vendarle prodrla v širšo javnost. Razne vesti o tem postopanju in protesti proti temu so napravili, ko se zdi, jako globok vtisk na razne neitalijanske ententine, posebno pa na francoske in angleške politične in časnikarske kroge. To odseva tudi iz pisanja italijanskih listov, ki se v obče v zadnjem času zelo intenzivno bavijo z Jugoslavijo njenimi zapadnimi mejami in njenim razmerjem do Italije. — »Secolo«, milanski demokratični list, piše 14. t. m. med drugim: V tisku nevtralnih iz zavezniških držav so objavljeni z mnogimi podrobnostmi razni incidenti, ki so se dogodili med nami in Jugoslovani v zasedenem ozemlju na jadranskem Primorju. Opisani so nekateri dogodki, ki so se vršili pred sklepom premirja in po njem; objavljene so obtožbe in protesti, ki so izšli od Narodnega vječa v Zagrebu; trdi se, da so bile po zavezniških vladah sklenjene gotove odredbe z ozirom na na in na Jugoslovane. O vsem tem ni bilo dovoljeno govoriti v Italiji. Gotove brzojavke so dospele iz Londona in Pariza edino z naslovom lista, ki so mu bile namenjene, vse drugo do podpisa korespondenta je zbrisala cenzura. Javnost je bila vsled tega v popolni nejasnosti. Naša vlada se ni pobrigala, da bi vsaj v inozemstvu dementirala proti nam objavljene obtožbe. Prejkone misli vlada, da je bolj pametna in bolj učinkovita politika, če se pokrije nad vse plašč tajnosti. Bomo videli kakšen bo uspeh. Ne smemo se čuditi, če nam javno mnenje v nevtralnih in zavezniških državah ni posebno naklonjeno.

— **Italija pred revolucijo.** Belgrad, 18. dec. (Lj. k. u.) Urad srbskega Narodnega sveta javlja: Kakor kaže, je upati, da pride v Italiji do revolucije. To bi nam položaj jako izboljšalo.

— **Čehoslovaki zasedli Mikulov.** Retz, 17. dec. (Lj. k. u.) Mesto Mikulov je zasedlo davi 160 Čehoslovakov. Malo prej je ondotno okrajno glavarstvo preložilo svoj sedež v Lavo ob Diji. (Nižje Avstrijsko.)

— **Češkoslovaške čete v Opavi.** Opava, 18. decembra. (Lj. k. u.) Danes popoldne so češkoslovaške čete zasedle mesto Opavo.

— **Mesto Bilin v češkoslovaških rokah.** Bilin, 17. dec. (Lj. k. u.) Včeraj zjutraj je prišlo na tukajšnji županski urad devet članov čehoslovaškega narodnega odbora. Zahtevali so sklicanje mestnega sveta. Ko se je ta sestal, so ga razpustili in namesto njega imenovali komisijo šestih Nemcev in šestih Čehov s češkim predsednikom. Mestni svet je protestiral proti temu.

— **Mednarodni socialistični kongres na vidiku.** Amsterdam, 17. dec. (Lj. k. u.) Branting je socialnodemokratičnemu listu »Het Vaderland« brzojavil, da je mednarodni urad sprejel predlog za sestanek pričetkom meseca januarja, ako se francoskim in angleškim delegatom izdajo propustnice.

— **Odkritja zločinskih del vojaških poveljnikov.** Dunaj 17. dec. (Lj. k. u.) Vojni državni urad javlja: Od vojnega državnega urada za pregled vojaškosodnih aktov imenovana komisija je predložila 12 vojno- ogledniških aktov XII. armadnega zbora, ki jasno dokazujejo, kako so razni častniki in višji poveljniki zlorabljali vojaško pravosodstvo. Več primerov kaže, v kaki obliki razlogov sta dala podmaršal pl. Ljubičic in njegov ogledniški častnik, stotnik generalnega štaba Josip Wild, leta 1914 in 1915 usmrtiti ljudi, dasi ne bi bila po rednem postopanju proti njim nastala armadi niti najmanjša nevarnost.

— **Volitve v nemški delavski in vojaški svet.** Berlin, 17. dec. (Lj. k. u.) K dogodkom v Neukölinu poroča »Vorwärts«, da je bilo sklenjeno, čimprej izvesti nove volitve v delavski in vojaški svet. Delavski in vojaški svet se je izjavil pripravnim, preklicati takoj vse odredbe, posegajoče v vladno eksekutivo.

— **Adrijski spor med Italijani in Francozi.** Trst, 17. decembra. (Lj. k. u.) O napetih razmerah med Italijani in Francozi, zlasti na Jadranskem morju, poročajo iz Rima milanski »Perseveransi«: Na Adriji je nekaj francoskih ladij, ki je morda njih naloga neprostovoljno ščuvanje Jugoslovanov proti Italijanom. Mogli bi našteti mnogo takih epizod in neljubih dogodkov. Prav bi bilo, ako bi se takoj izpregovorila odkritosrčna beseda, da se zaprečijo dogodki, ki bi utegnili imeti slabih posledic. Naši francoski prijatelji naj dopuste, da sami odpravimo svoje stvari v Adriji in naj se vzdržujejo vsakega vmešavanja pravtako, kakor mi ne posegamo v vprašanja Alzazije in Lorene. Američani v Adriji z njihovim taktom in spoštovanjem, ki ga kažejo za naše neposredno gospodstvo. Ni potreba, da francoske ladje križarijo po Adriji; tako nam ne bodo delali neprilik in ne bodo dajali potuhe Jugoslovanom, vedno pripravljenim, sprejemati jih z izzivalnimi demonstracijami in dajati francoskemu, mnogokrat ovinjenemu moštvu prilike, da se pri, družuje ogabno jugoslovanskim manifestacijam sovraštva proti Italiji. Spričo današnje krize, mnogokrat povečane po francoskih slučajnih ali neprostovoljnih hujskanjih bodo danes ali jutri zastopniki vlad obeh držav bridko iznenadeni. Naši častniki, naši mornarji in naši vojaki, sklepa poročilo, so sicer potrpežljivi, toda do gotove meje.

— **Neutemeljene italijanske skrbi.** Trst, 17. dec. (Lj. k. u.) Pod naslovom »Naša vzhodna meja in dober tek Jugoslovanom« razpravlja bolonjski list »Il Resto del Carlino« dne 12. t. m. z ozirom na članke italijanskega časopisja k določitvi novih italijanskih mej, pri čemur naj se ozira na narodne in zgodovinske pravice, na topografične in zemljepisne elemente, na gospodarske faktorje in predvsem na vojaško važnost, ki naj je imajo te meje. List prinaša znano, vendar ne povsem točno jugoslovansko etnografično karto, katero komentira s sledečimi opazkami: Ta država, ki se ni še rodila, si je postavila meje velike oblasti. Na vse strani sili brezstidno z ovinki in izbočki v tuje ozemlje: na Ogrsko do onkraj Szegedina, v Rumunijo do onkraj karpatskega porobka, v Albaniji do Skadra, v Macedonijo skoro do Soluna. V Italiji — se zadovoljujejo Jugoslovani z zahtevo dobrega dela Furlanije (!), vštevši seveda Videm. Ne omenjamo več istrskih in dalmatinskih otokov, ki bi morali postati operativno izhodišče za napade proti jadranski obali Italije. — Pa to nevarnost ni smatrati za šalo. Kajti nova srbsko-hrvatsko-slovenska država bo kompaktna skupina mnogo milijonov prebivalcev, ki postanejo še bolj številni, če se pridružijo Jugoslovanom še Čehoslovaki preko rabske doline, ki bo služila za to, da se ustanovi med obema državama neodvisna komunikacijska pot. Da se izogne iznenadenju, mora poleg tega računati Italija tudi z možnostjo, da jo bodejo napadli z vseh strani, da je torej izpostavljena tudi nemško-slovanski koaliciji. Dasiravno Jugoslovani sami ne morejo misliti na to, da bi začeli oboroženi konflikt z Italijo, pa vendar lahko vstopijo v zvezo slovanskih narodov (30,000.000 s Čehi in Rumuni) in po potrebi tudi v zvezo z nemškimi državami. Te bi lahko pritisnile na našo tretinsko mejo, dočim bi se Slovani lotili vzhodnih mej. Ta možnost ni neverjetna. To je treba vedeti. Tembolj je potrebno, da napravimo dobre zapahe na naših vratih na oni strani hiše, kjer so sosedje navdahnili s takimi nameni. Videli smo, zaključuje list, da postane lahko Reka zelo važna strategična točka v rokah napadalca iz vzhoda, in dokazali smo tudi v drugih člankih nevarnost, ki bi pretila Italiji na severni meji, če se ne pomaknejo njene meje do Brennerja. Geslo naše politike pri pogajanjih se mora glasiti: »Brenner in Reko za našo varnost in za mir mogoče Evrope!«

— **Ogri protestirajo proti češkoslovaškemu zasedanju.** Budimpešta, 17. decembra. Ogrski kor. urad poroča: Deputacija krščansko-socialne stranke je prišla davi k ministrskemu predsedniku, pritoževat se zaradi nasilstev Čehov. Ministrski predsednik Karolyi je izjavil, da se je pri pogajanjih za premrje z generalom Franchetom de Esperay govorilo le o demarkacijski črti na jugu, ne pa na severu. Vlada ne pripoznava nikakih pravic Čehov, zasesti gotova ozemlja. Ministrski predsednik bo najodločneje protestiral zoper to pri predsedniku Wilsonu.

— **Pogajanja glede miru v prvi polovici januarja.** Pariz, 17. dec. (Lj. k. u.) Nota agenture Agence Havas pravi, da se bodo pogajanja o prehodnem miru prejkone začela v prvi polovici meseca januarja.

— **Admiral Canto predsednik portugalske republike.** Lizbona, 16. dec. (Lj. k. u.) Reuterjev urad poroča: Admiral Canto Castro je bil s 137 glasovi izvoljen za predsednika republike.

— **Imperialistična nadutost.** Rotterdam, 17. dec. (Lj. k. u.) Po listu »Nieuwe Rotterdamsche Courant« piše »Westminster Gazette«: Mir, ki so ga nam obetali pri volitvah in ki nam obeta povračilo desetmilijardne škode, ki bo iztrebil vse Nemce in bojkotiral trgovino, je mir oboroženega sveta, ne pa mir, ki nam dopušča, da spremenimo meč v oralo. Ta mir nas bo prisilil, da obdržimo vojaško dolžnost, in nas bo oviral, omejiti oboroževanje. Naše poslednje upanje, da se odkrižamo militarizma je to, da zahtevamo z vsemi svojimi močmi zvezo narodov; žrtve, ki smo jih doprinesli, so vredne gotovega in trajnega miru.

— **Albanci prosijo Wilsona za vrnitev ozemlja.** Amsterdam, 17. dec. (Lj. k. u.) Po tukajšnjem listu je sporočil albanski narodni odbor bernskemu poročevalcu lista »Times«, da je poslal predsedniku Wilsonu spomenico, kjer ga prosi, naj se popravi krivica, storjena na londonskem kongresu s tem, da so Albaniji odvzeli dve tretjini njenega ozemlja.

— **Otok Helgoland naj pride pod Dansko.** Amsterdam, 17. dec. (Lj. k. u.) Po nekem tukajšnjem listu je zahteval vojaški izvedenec lord Sydenham v poročilu listu »Times«, naj se otok Helgoland razoroži in naj pride pod dansko suverenost, ali naj se vrne Angliji z jamstvom, da se utrdbe ne bodo obnovile, ali pa se, če ostane v nemški posesti, uniči tako, da se more uporabiti le kot signalno postajo.

— **Provizorni krediti v francoski zbornici.** Pariz, 17. dec. (Lj. k. u.) Agence Havas poroča: Finančni minister Klotz je danes v zbornici predložil zakonski načrt o provizornih kreditih za prve tri mesece leta 1919. Krediti v skupnem znesku 10,529,640.000 frankov so namenjeni za vojaške in izredne civilne izdatke. Med drugim je določeno za vojne izdatke 7,225.242.000 frankov, za obnovo industrije 694,550.240 frankov, za mornarico 508,076.000, za trgovino 632,258.800 in za blokado in za odrešeno ozemlje 301,658.500 frankov.

— **Dine na čast Wilsonu.** Pariz, 17. dec. (Lj. k. u.) Agence Havas poroča: Pri veleposlaniku Zedinjenih držav je bil na čast predsedniku Poincareju in predsedniku Wilsonu dine, ki so mu prisostvovali tukaj akreditirani veleposlaniki, predsedniki zbornice in senata, minister za zunanje stvari Pichon, mornariški minister Leygues, ameriški pooblaščenci za mirovno konferenco ter maršali Joffre in Foch. Po dineju je bil sprejem.

Boj na Koroškem.

»Arbeiterwille« se peča s krvavimi dogodki v Grabštajnu, ko so se spopadli oddelki nemške narodne straže z jugoslovanskimi četami in bere nemškim nacionalcem naslednje levite:

Po štiriinpolletni krvavi borbi je pohojena stara habsburška država. Antanta triumfira in deležniki te zmage so tudi Slovani na jugu in severu. Mnogo nem-

ško-nacionalnih krogov to hotoma prezira in kakor leta 1914. spravljajo razpoloženje nemškega prebivalstva do prekipevanja, ga spravljajo v paroksizem, ki slepi in gluši za vse in ki vidi v svoji omami le svojo puško, svoj kanon in svojo strojnico, ki pozna le svoje navdušenje in v svoji blaznosti pozablja, da je le mala, revna peščica in da sicer more po posrečenem npadu zmagoslavno naznanjati: Grabštajn je zopet v naši posesti, kar pa že jutri lahko rodi najstrašnejše posledice za ljudstvo in izpremeni Koroško, če si jo Jugoslovani, za katerimi stoje predvsem Srbi, nadalje pa tudi antantne čete, izbero za bojišče in izpremene zadnji košček dežele v kup razvalin... Nihče ne more prevzeti poroštva, da proglasi antanta oborožen nastop proti slovanskemu prodiranju za kršenje pogodbe o premirju, zasede vso Nemško Avstrijo s svojimi četami in podeli ljudstvu lekcijo, ki postavi vse dosedanje v senco. Zatorej hladno kri in pamet pri vseh ukrepih in odločbah, ki utegnejo biti najdalekosežnejšega pomena za vse.«

•

Celovec, 18. decembra. (Lj. k. u.) Dunajski kor. urad poroča: Na brzojavni protest, ki ga je Narodna vlada v Ljubljani poslala tukajšnji deželni vladi radi dogodkov v Grabštajnu, je deželna vlada v Celovcu poslala ljubljanski Narodni vladi nastopni odgovor: »Na brzojavko z dne 16. t. m. o dogodkih v Grabštajnu mora deželna vlada podati naslednje popravke: Trditev, da je v varstvo miru v slovenskem ozemlju v Grabštajnu nastanjen srbski vojaški oddelek, torej ententna četa, bil nenadoma napaden po nemških oddelkih s topovi in strojnicami, je neresnična. Res je, da povsod v deželi in tudi v Grabštajnu varnost in mir nista ogrožena in da ju nasprotno ravno na noben način in niti približno opravičljivo postopanje tjakaj odposlanih čet moti in zelo ogroža. Res je, da Grabštajn ni slovensko ozemlje in da v Grabštajnu ni bil nastanjen noben srbski oddelek. Res je, da je skušal jugoslovanski oddelek ponoči siloma zasesti Grabštajn in da je nenadoma napadel naše straže. Res je, da o kaki pravilni zasedbi v zmislu pogojev za premirje pri takem ponoči izvršenem napadu ne more biti govora. Res je, da takozvani srbski vojaški oddelek ni bil nikaka ententna četa, da se je ta četa izkazala le s povelji, ki jih je prejela iz Ljubljane, da so se častniki izkazali le z legitimacijami, neveljavnimi po mednarodnem pravu in napravljenimi v Ljubljani, in da so se, kakor je nedvomno ugotovljeno na podlagi izjav ranjencev, ravnali, kot bi bili ententne čete s tem, da so se člani tega oddelka, in med njimi celo vojaki bivše avstrijske armade, oblačili v srbske uniforme. Res je, da je ta oddelek začel streljati na naše straže in da je pri tem celo ranil moža lastnega oddelka, dočim so naše straže odgovarjale s streli le v silobranu. Ni res, da je srbski poveljnik odklonil krvoprelitje. Ni res, da so tamošnji oddelek deloma usmrtili ali ranili, deloma pa premagali in odvedli. Res je, da je bil na obeh straneh eden mrtev in le malo ranjenih. Deželna vlada v Celovcu bo proti takemu postopanju vojaškega oddelka, ki krši mednarodno pravo in zlorablja ime ententnih čet, najenergičneje protestirala pri vrhovnemu poveljniku ententnih čet. Ugovarja takemu zavijanju dejstev v tamošnji brzojavki in protestira najenergičneje proti temu, da so dogodki v Grabštajnu kršili pogodbo za premirje, proti čemur bi moglo postopati edinole ententno vrhovno poveljstvo in ne Ljubljana, s katero ni bilo sklenjeno nikako premirje. Grabštajnski napad ni bila nikaka zasedba strategično važne točke v zmislu pogojev za premirje, ker napadajoče čete niso bile ententne čete in niso imele ententnih povelj. Ententna četa ne bi brez prejšnje napovedi ponoči kakor v vojni in v sovražni deželi napadla mirni kraj in ne bi smela začeti streljati na stražo, ki je bila nastanjena v varstvo miru in reda. Tako postopanje tamošnje čete dokazuje, da ni imela niti najmanjšega pravnega naslova. Protestiramo najenergičneje, da so dogodki pri Grabštajnu kršili specialne dogovore. Ponovno opozarjamo, da so bili naši dne 9. t. m. v Ljubljano poslani zastopniki pooblaščeni, lojalno in z največjo pripravljenostjo omogočiti dogovor, ki bi končno prinesel ubogemu prebivalstvu mir in varnost in bi ščitil nemške dele Koroške do definitivne ureditve vseh spornih vprašanj na mirovni konferenci pred brutalnimi nastopi tamošnjih čet. Ljubljanski Narodni vladi je pač znano, da se pogajanja niso razbila ob naši nepopustljivosti, marveč le ob stališču tamošnje vlade, da brezobzirno uveljavlja svojo moč v nemškem ozemlju Koroške. Le nasprotna stran krši pravo, vsled česar ugovarja koroška deželna vlada najenergičneje proti sklepnim izvajanjem Narodne vlade in odločno odklanja vsako odgovornost za posledice. Deželna vlada v Celovcu je v interesu prebivalstva in vzdržavanja miru in reda v deželi vedno pripravljena, stopiti s tamošnjo Narodno vlado v nova pogajanja, ne bo pa nikdar interesov nemškega prebivalstva v deželi žrtvovala imperialistični nasilni politiki.

S seje Narodne vlade SHS.

S 35. seje v Ljubljani z dne 16. decembra 1918.

Zvečer dne 14. decembra so prišle srbske čete v slovenski kraj Grabštajn na Koroškem in so se razdelile po hišah. Ob pol 6. zjutraj so obkolile nemške čete Grabštanj; prišlo je do boja, v katerem je bilo po došlih ustnih in časnikarskih poročilih 45 Srbov mrtvih in ranjenih in 309 ujetih. Srbski stotnik Milosavljević je opozoril Nemce pred bojem na dejstvo, da so to ententne čete in da je zasedenje Grabštajna v smislu določil premirja. Z ozirom na ta dogodek je poslala Narodna vlada državnemu uradu za zunanje zadeve na Dunaju in deželni vladi v Celovcu oster protest, v katerem naglaša, da se je s tem kršilo premirje in da se je zadeva sporočila vrhovnemu ententnemu poveljstvu; za neizogibne posledice odklanja Narodna vlada vsako odgovornost.

S Koroškega je došlo tudi sicer več poročil o neznosnem položaju ondotnih Slovencev. Iz poročil je razvidno stremljenje Nemcev, pregnati iz slovenskega ozemlja Koroške voditelje slovenskega prebivalstva, ljudstvo pa uplašiti, da bi bilo v slučaju plebiscita kar mogoče malo slovenskih glasov.

Narodna vlada smatra za neobhodno potrebno, da se sedanje previsoke cene znižajo. Preden stori v tem oziru odločilne sklepe, se bo posvetovala v posebni enketi s strokovnjaki iz krogov producentov in konsumentov. Enketa se vrši v soboto ob 10. uri dopoldne; udeleže se je vsi poverjeniki, odnosno njih zastopniki, dalje 6 zastopnikov konsumentov, ki jih predlaga poverjeništvo za socialno skrbstvo, 6 zastopnikov kmetijstva in 6 zastopnikov trgovine in industrije, ki jih imenujeta dotični poverjeništvi.

Narodna vlada ima v svojem območju 48 lokomotiv, ki so bile poprej prideljene direkcijam državnih železnic v ozemlju Nemške Avstrije. Te lokomotive je reklamiral zastopnik Nemške Avstrije za svojo državo. Sklene se, da se smatrajo lokomotive za predmet skupne likvidacije in se začasno ne oddajo v Nemško Avstrijo razen v zameno za druge potrebščine iz predmetov skupne likvidacije.

Pri poštnem ravnateljstvu v Ljubljani se ustanovi strokovni računski oddelek štev. II. in opremi z vsemi potrebščinami. Da se dobijo prostori za ta urad, pregleda komisija, obstoječa iz poverjenikov za narodno obrambo, socialno skrbstvo in promet, uporabo prostorov v vseh ljubljanskih vojašnicah.

Deputacija odbora NV v Banjaluki prosi, da se odstopi tamošnjemu revnemu prebivalstvu nekaj konj, voz in poljedelskih strojev iz demobilizacijskega materijala. Na razpolago je samo še nekaj voz, ki so pri nas neporabni; odposlanci jih smejo dati na lastne stroške odpeljati v domovino.

Čehoslovaška republika želi 50 tovornih avtomobilov proti eventuelni svoječasni povrnitvi. Zadovoljna je tudi z avtomobili, ki zaenkrat niso porabni. Narodna vlada sklene, da odstopi čehoslovaški republiki 50 začasno neporabljivih avtomobilov proti kompenzaciji v predmetih prehrane.

Narodna skupščina Nemške Avstrije je sklenila v seji dne 23. novembra t. l., da odslovi vse uradnike, ki niso nemške narodnosti. Z ozirom na to sklene Narodna vlada, da odslovi vse državne uslužbence, ki niso jugoslovanske narodnosti, razen posebnega upoštevanja vrednih slučajev. (Med te spada tudi dejstvo, da izvira dotični iz domače rodovine). Narodna vlada prevzame odslovljene nameščence jugoslovanske narodnosti. Izda se naredba celokupne vlade, ki določa tozadevno vse podrobnosti.

Za rodbine vseh državnih uslužbencev, ki so premeščeni na drugo službeno mesto v domovini ali ki prihajajo od drugod v službo v domovini in ki morajo vsled sedanjega pomanjkanja stanovanj živeti začasno ločene od svoje rodbine, se določi primerna odškodnina. Podrobnosti določa naredba celokupne vlade.

Upravni komisiji se naroči, da izdela načrt naredbe glede enotne ureditve jezikovnega vprašanja za vsa poverjeništva v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani.

Provizoričen dogovor Narodne vlade z Nemško Avstrijo z dne 7. novembra 1918 glede ureditve prometa se v smislu pogajanj z dne 9. decembra t. l. podaljša začasno do 25. decembra t. l.

Jugosl. soc. dem. stranka

priredi

v nedeljo, dne 22. dec. 1918

sledeče

ljudske shode:

Škofja Loka: ob 9. dopoldne v gostilni g. Albine Gosel; poročata s. Anton Kristan in s. Alojzija Štebi.

Rimske toplice: ob 11. dopoldne v dvorani poslopja »Nova pošta«; poroa s. dr. Lemež.

Ljutomer: ob 9. dopoldne v gostilni g. Štraserja; poroča s. dr. Korun.

Vrhnika: ob 3. popoldne; poroča s. Petejan.

Dnevne vesti.

— **Manom tovariša in sodruga Maksa Koširja.** Kruta realnost življenja, ki ne prizanaša s svojo brezobzirno pestjo nikomur in ki sega po življenja žejnih kakor tudi po smrti hrepenečih z isto cinično naslado, je usoda nas vseh. Sprijaznimo se z njo, eden preje, drugi pozneje, kakor pač nanese življenje in usoda. Močnejši ji odolevajo, slabici postajajo njena žrtev: tako je življenje. In vendar ljubimo to življenje, z vso strastjo in silo ga ljubimo, ker se bojimo smrti, ki pomenja za nas praznoto in nicevost... Kadar vidimo umirati starčka, si mislimo: Doživel se je, posla mu je moč, na njem se izpolnjuje večnoveljavni razvojni zakon: Bog z njim! Kar je imel, nam je dal; sedaj je prazno njegovo srce in njegova dusa je izčrpana. Smrt mladega človeka, ki ga začneta objemati življenje in mladost s svojimi oživljajočimi krili, pa je anahronizem, krut in neumljiv... In kjer so vrste redke, gleda usoda, da jih stori še redkejše. Odšel si, dragi, sodrug in tovariš, ko si se baš začel ozirati po življenju, da zastaviš zanj svoje moči in svoje delo. Spoznal si zgodaj dovolj, da Te je življenje goljufalo in stopil si v vrste bojevnikov za ljudsko pravdo. Sent Janž — Siška — Glince so bile prve postaje, na katerih si pričel oznanjati svojo besedo. Proč z upi, proč z nadami! Smrt je zdaj Tvoja zaročenka; hotel si, da bi bilo življenje, toda 23 letno mladost je uničil dih smrti. Izobraževalno društvo »Svoboda« in politični dnevnik »Naprej« izgubita s Teboj svojega člana in sotrudnika, Tvoji prijatelji pa duhovitega tovariša. Lahka Ti bodi zemljica, dragi sodrug in tovariš! —p—

— **»Oblast je od boga«,** tako so nas že v avstrijskih šolah učili. Da se to ni spremenilo v Jugoslaviji, nam potrjuje »Slov. Narod«, ki se naravnost histerično boji, da bi se naši slavni vladi ne skrivil kak las na glavi. »Le kritike ne! — tega ne prenesemo«, tako se čuje v vseh dur- in mol-skalah. Kaj se brigate vi omejenci, intriganti, izdajice, rogovileži in vrag vedi kaj še vse za vlado in njene ukrepe? Ali ne poznate staroavstrijske prislovice: »Kar vlada stori, vse prav stori!« Bodite hvaležni nebesom, da nimate nikakih skrbi. Saj misli in skrbi vlada za vas — pak mirna Bosna! Kaj vi veste, s kakimi zamotanimi problemi, s kakimi globokoumnostmi, s kakimi zakulisnimi intrigami se peča visoka vlada. Srečni zaslepljenci, ki ne vidite in ne veste, da pišemo in pišemo, in pišemo še več, kot v ranjki Avstriji — in tudi saj imamo brezštevilno, tudi prav kakor v stari Avstriji. »Eto svega, što ti srce prosi!« Zato pa mir v deželi! In ne spodkopavati temelj državi, in ne majati stebrov, na katerih naj se dvigne ponosna ali saj ošabno-smešna stavba samoobževanja!

— **Zaradi nemarnosti uradnega »šimeljna« ob vzdrževalno podporo.** Iz Trbovelj nam pišejo: Ivan Majcen, rojen leta 1885 v Polšniku, je odpotoval 2. avgusta 1914 iz Vestfalskega k vojakom. Njegova žena Amalija je dobivala zase in svoje tri otroke vzdrževalnino od generalnega konzulata v Kölnu. Zaradi bolezni se je preselila v avgustu 1917 k svoji materi Mariji Platner v Trbovlje. Plačilno polo je oddala v občinsko pisarno s prošnjo, naj posreduje, da se ji vnaprej izplačuje podpora pri davkariji v Laškem. Pola se je odposlala 16. avgusta 1918 pod št. 7653 vzdrževalni komisiji v Celje, od koder ni bilo ne duha ne sluha več o njej. Takisto je ostala prošnja za izdajo duplikata vkljub urgenci brez odgovora. Amalija Majcen je umrla 16. avgusta 1917 in otroci so ostali brez podpore, zakaj tudi oče je pogrešan že od začetka leta 1915. — Dejstvo je, da se gnilemu našemu birokratizmu v 15 mesecih ni posrečilo rešiti zadevo in zagotoviti sirotam podporo. Sele na posredovanje obč. uradnika pri vzdrževalni komisiji v Celju je bila plačilna pola izročena stranki. Da pa pola za dvig vzdrževalnine ne zadošča, je stranka izvedela na davkariji v Laškem, kjer so ji izplačali podporo namesto od 1. avgusta 1917 do 1. novebra 1918, skličujoč se na neki odlok Narodne vlade, po katerem se zaostale vzdrževalnine ne smejo več izplačevati. Vprašamo Narodno vlado v Ljubljani, kaj namerava v tem slučaju ukreniti in kako misli ubogim sirotam popraviti kričečo krivico, prizadejano jim po nemarnosti staroavstrijskega birokratizma.

— **Občni zbor Slovenske Šolske Matice** bo dne 27. decembra t. l. ob dveh popoldne v dvorani mestnega magistrata. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi predavanje gospoda ravnatelja H. Schreinerja »O preustroju našega vzgojstva v duhu demokraške Jugoslvije«. K obilni udeležbi vabi odbor.

— **Božične počitnice** trajajo vsled odredbe poverjeništva za uk in bogočastje od vštete nedelje, 22. decembra 1918, do vštetega četrtka, 2. januarja 1919.

— **Pisarna Narodne vlade SHS poverjeništva za promet v Ljubljani** se je preselila v prostore Kranjske hranilnice, Knafljeva ulica št. 9 v pritličju, na desno. (Telefonska št. 301.) Poverjenik sprejema stranke v pondeljek, sredo in petek od 10. in pol do 11. in pol dopoldne, stranke, ki prihajajo z dežele, po možnosti tudi druge dni.

— **Pisarniške sile** išče po listih neka vojaška oblast. Kakor marsikaj, smo tudi v »pisarniških silah« »verbali« po Avstriji pridobitev, ki ni zato nič manj bedasta, če je preložena na slovenščino. Da je nazivanje tipkarice ali pisarice z oficijelnim »Fräulein Kanzleihilfskraft« neokusna abotnost, o tem se vendar ne bo treba prerekati. In upajmo, da zaradi prismodarije »pisarniške sile« tudi ne. Zato pričakujemo, da izgine ta naslov definitivno v koš.

— **Sodnopisarniški oficianti in pomočniki.** Prejeli smo: »Sodnopisarniški oficianti in pomočniki predložili so 23. novembra 1918 poverjeništvu za pravosodje obširno spomenico, v kateri zahtevajo poleg povišanja plač in zakonite ureditve njih službenega razmerja napram državi sledeče: 1. da se vsi sedaj pri sodiščih nastavljeni pisarniški oficianti in oficiantinje z najmanj osemletno službeno dobo in prvim pisarniškim izpitom, oziroma brez tega izpita tudi oni, ki so v to popolnoma vsposobljeni, imenujejo takoj na svojih sedanjih službenih mestih definitivnim uradnikom XI. činovnega razreda, vsi drugi z daljšo službeno dobo pa pod zgoraj navedenimi pogoji uradnikom onega činovnega razreda, ki po službeni pragmatiki odgovarja njih službeni dobi, v katero je všteti tudi službena leta, dovršena v kaki drugi državni službi; 2. da ostanejo vsi pisarniški oficianti in pomočniki, oficiantinje in pomočnice z manj kot osemletno službeno dobo v službi pod dosedanjimi pogoji tako dolgo, da dosežejo dobo osem let. po katerih jih je imenovati uradnikom XI. činovnega razreda; 3. da se v bodoče sprejemajo le sodnopisarniški praktikantje v smislu službene pragmatike §§ 52, 56 D. — Ta spomenica predložila se je tudi gospodu predsedniku višjega deželnega sodišča Kavčniku, gospodu predsedniku deželnega sodišča dr. Papežu in gospodu podpredsedniku deželnega sodišča Regallyju. Deputacija bila je prav vljudno sprejeta, vsi gospodje poudarjali so, da pripoznavajo krivice, ki so se stanu skoz dolgo vrsto let godile in obljubili so, da bodo upravičene zahteve podpirali. Danes pa, kakor se sliši izza kulis, že malo manj ugodno odmevajo obljube, vendar pa so sodnopisarniški oficianti in pomočniki in njih ženski tovariši popolnoma prepričani, da bo njih poverjenik gospod dr. Ravnihar, ki je kot državni poslanec zastopal pred birokratično avstrijsko vlado njih zahteve, krivice, storjene na tem zapostavljenem stanu, sedaj temeljito odpravil ter upravičenim zahtevam v polnem obsegu ugodil.«

— **Vojaštvo, kakor policija** sploh, ima po našem mnenju nalogo skrbeti za mir in red, in sicer brez šikan — nikakor pa ni njena naloga delati nered. Zato bi opozarjali visoko vlado na to, naj pouči svoje organe v tem zmislu, kedar bodo vršili svojo službo. Tisto nepotrebno prizanesljivost in rahločutnost, ki jo kaže slavna policija napram raznim tulečim dervišem po ljubljanskih kavarnah in cestah bi prav radi pogrešali, kakor ne umevamo potrate energije napram mirnim, ravno plačujočim in odhajajočim gostom. Kar pa čisto gotovo ni umestno, je to, da poveljujoči častnik in njegovi ljudje sami lastnoročno ugašajo luči po kavarni!

— **Komisija za preskrbo vračajočih se vojnikov** v Ljubljani, Turjaški trg 4/I, javlja: da so se zglasili vojni invalidi, ki bi bili pripravljeni sprejeti naslednja mesta: 1 bančni uradnik (abiturijent), 1 urad. asistent, 1 knjigovodja, 20 pis. pom. uradnikov, 1 plačilni natakar s kavcijo, 6 pisarniških slug, 7 trgovskih in poštnih slug, 1 šolski sluga, 12 pazникov, 1 krojaški pomočnik, 1 oskrbnik, 1 pismonoša, 11 vratarjev, 2 žel. sprevodnika, 1 državni uradnik, 1 tiskar, 1 trgovski pomočnik, 6 za lahka dela in 1 dacar. Prosi se tozadevne urade in delodajalce, da zglase prosta mesta pri gori imenovani komisiji.

— **Vojaška slovenščina.** Od gospodov, ki so bili vzgojeni v nemških kadetnicah, in katerih velik del je zatajeval do zadnjega časa več kot 3 krat »svoje« slovenstvo, predno je petelin 2 krat zapel — od teh gospodov ne pričakujemo dobre slovenščine. Seveda, da z »ladein fajergrifi« in »cil- in anšlagibungami« ne moremo več operirati, to bo umljivo menda tudi najbolj novo pečenemu slovenškutarju. Razna vojaška povelja pa kažejo take spakedranke in dobesedne prevode, kot n. pr. »javni ukaz« za »Offener Befehl«, »službovnica« za »Dienstzettel« itd., da se samo še čudimo, da nismo čuli za »Habt acht« »imejte osem« in podobne prevode. Tudi stilizacija je navadno taka, da se bogu usmili. Če torej gospoda nima pri rokah kakega slovenščine veščega podčastnika, naj nastavi par petošolcev, da bodo korigirali saj največje napake. Kakor se kaže namreč vsepovsod, sama kokarda ne napravi Jugoslovana.

— **Obstreljevanje Javorja.** Iz Škofje Loke nam poročajo: V pondeljek zvečer sta padli dve granati v Javorje nad Škofjo Loko in se razleteli v bližini vaške cerkve. Ljudstvo je preplašeno zapustilo svoje domove. Granati nista napravili večje škode, le cerkveni zid sta malo opraskali. Odkod sta bili granati izstreljeni, še ni pojasnjeno, sodijo, da sta prileteli od Blegaša.

— **Begunska usoda.** Človekoljuben opazovalec nam piše: Čujem, da se je ustavila begunska podpora po nekaterih krajih ali celo povsod. Razmišljam in razglabljam, ampak odredba mi ostaja nerazumljiva skrivnost. Mlad, zdrav in samski begunec se navsezadnje še prerine, ampak kaj naj počno starci, bolehni ljudje, če so vrh svojih nadlog oblagodarjeni še s kopico otrok? Kmečki delavec dobiva pri nas (v slovenjegraškem okraju) poleg hrane eno krono na dan, t. j. ob lepem vremenu 6 kron na teden. Za svojo osebo je za silo preskrbljen — ob lepem vremenu, če je solnce prijazno. Kaj pa družina? Kaj če solnce odtegne svojo dobroto. Od česa naj žive bolehni ljudje, na postelj priklenjeni bolniki, nadložni in polomljeni starci? Razgovarjal sem se z uradnikom, doktorjem, ki mi je razodel salomonsko modrost, da naj se begunci vrnejo v svoje domačije. Škoda, da ni učeni g. doktor Solkanec ali Kanalec, s Števerjana ali od Št. Petra. — Poslali bi ga domu, seveda če bi se prelevil v — martinčka. S takimi Salomoni Jugoslavija ne bo likvidirala vojne in ne odpravila zla, ki ga je zasekala vojna v naše narodno telo. Gotovo je potrebno, da se povratek beguncev pripravlja in pospešuje. Nujno je, da begunci čimprej zasedejo svoja stara mesta v produkcijskem procesu, zakaj tudi njih normalno delo bo pomagalo ozdraviti naše hirajoče in razdejano narodno gospodarstvo. Tudi bi bila čim bistrejša rešitev begunskega vprašanja blagodejna razbremenitev naših javnih financ. Ampak na vrat na nos to ne gre; treba je ustvariti poprej predpogoje. Še vedno vidim pohajkovati vsepovsod ogromno oficirjev, ki ne opravljajo pod ljubim nebom nobenega koristnega dela in ki stanejo dan za dnem naš narod ogromne tisočake. Da se ti ljudje vrnejo produktivnim poklicem, za to ni danes pač nobenih realnih ovir. Od narodne vlade pa bi bilo pričakovati, da begunce, dokler ni njih povratek omogočen, dokler niso dani predpogoji za obnovljenje njih domačij, še nadalje podpira. — Nebegunec.

— **Zavod za pospeševanje obrti** je prejel manjšo množino karbida, katerega bo razdelil med obrtnike. Interesenti naj priglase svoje potrebščine pismeno ali ustmeno na zavod za pospeševanje obrti v Ljubljani, Dunajska cesta št. 22, 1 kilogram karbida stane K 1:80.

— **Za bedno srbsko deco** je došlo 17. t. m. sledeče: 79 kosov obleke, 5 parov čevljev, 47 metrov volnenega blaga, ki ga je darovala tvrdka Hedžet & Koritnik in večja svota denarja. Od te svote je samo na »Slavčevi« veselici nabrala gdč. Teja Prelogova 1113 K 80 h.

— **Ljudsko štetje na Reki in okolici.** Iz Reke poročajo: Italijanski narodni svet je za Reko in okolico odredil ljudsko štetje, ki je pričelo te dni. Italijanska oblastva uporabljajo vsa nasilna sredstva in poizkušajo prisiliti hrvatsko prebivalstvo, da bi se zglasilo kot italijansko.

— **Novi nemški ženski list.** Nemški socialni demokrati so začeli izdajati začetkom decembra nov ženski list, pod imenom »Die Wählerin«. Odgovorna urednica listu je sodružica Poppova.

— **V petek** 20. t. m. ob 7. zvečer se bo vršila v upravi »Napreja« seja stanovanjskega odbora. Pridite vsi!

Dopisi.

Jesenice. Tukaj se je vršil v nedeljo dopoldan na Savi v gostilni pri »Jelenu« javni ljudski shod z dnevnim redom: politični položaj in delavstvo. Na shodu je bilo čez tisoč zborovalcev, shodu je predsedoval sodr. Gabršek, poročeval pa je sodr. Mihevc, ki je kot poznavalec teženj delavstva v kovinski stroki zborovalcem iz duše govoril, posegel je nazaj v zgodovino jeseniškega delavstva, slikal kako da se je delavstvo izrabljalo v strankarske namene z uprizoritvijo štrajka, ne da bi delavstvo od tega kaj imelo. Medtem ko je sedaj, ko je delavstvo združeno v strokovni organizaciji, seveda ne še vsega, pač pa že veliko doseglo. — Jeseniška podružnica kovinske organizacije je bila ustmeno in pismeno povabljena, da naj se udeleži službe božje in če mogoče z zastavo. S. Mihevc je na shodu spomnil delavce na tiste čase, ko so sodrugi umrlemu tovarišu hoteli v zadnjo čast položiti venec na grob, ker pa so bili na vencu rdeči trakovi, ga g. župnik ni hotel pokopati, sedaj vas pa vabijo, da bi se z rdečo zastavo udeležili službe božje, da, da gospodje šibki so postali in vabijo delavstvo za štafažo.

— **Še nekaj o sladkorju.** Gospodinja nam piše: V št. 290 »Slov. Nar.« se pritožuje g. župan, da so ga napadle ženske zaradi sladkorja. Ako so ženske razjarjene, jim ni mogoče tega preveč v zlo šteti, ker trpe pomanjkanje na vse strani, dočim imajo nekateri ljudje vsega dovolj. Sladkor in kruh igrata danes veliko vlogo, to občutimo mi, ki smo navezani na ono, kar dobimo na karte. Pa še vedno laglje bi človek prenašal pomanjkanje, ako ne bi videl, kako žive oni, ki so pri krušnih komisijah. Tem ljudem ne manjka ničesar, kart imajo dovolj za sebe sorodnike in najboljše prijatelje, dočim je za nas strogo prepovedano imeti samo eno več. Imam posebno veselje, take ljudi zasledovati in tudi notiram si jih doma. Naj navedem en sam slučaj! Pri zadnji prodaji sladkorja sem naletela na gospo B., stanujočo na Bleiweiss-ovi cesti, ki je prišla po sladkor k Šarabonu kar na deset kart. Njena rodbina šteje 3 osebe. Pa to se zgodi pri vsaki sladkorni izdaji. Za to dobroto se ima zahvaliti svoji prijateljici pri krušni komisiji. Enakih slučajev vem mnogo. Zato naj g. župan upelje tedaj za krušne komisarje strogo nadzorstvo, ne samo za stranke. Potem bodo stranke dobile več blaga.

I. G.

Umetnost in književnost.

»Kralj na Betajnōvi.« Spominjam se, kako hladno in flegmatično je pred leti sprejelo ljubljansko občinstvo to krasno socialno Cankarjevo dramo. No, časi so minuli, in česar nismo vedeli in opažali takrat, to nam je danes rešena uganka. Po bridkih preizkušnjah so uzrle naše začudene oči vse »pretirane« sence in hlapce naše predvojne dobe, in občinstvo, ki je videlo snoči »Kralja na Betajnovi«, ga je umelo — dasi sta ga svoj čas občinstvo samo kakor tudi kritika odvrnila z omalovažujočo gesto. Snoči je občinstvo vidno uživalo impozanten umotvor, čutilo je vsak konflikt, ki se je odigraval na odru in ga izražalo s stisnjenimi občutki, z nasmeški, globoko tišino in razumevanim sočutjem. Napeto dejanje je spremljalo s posebnim zanimanjem do konca: Cankar prodira v naše duše, ker smo ga pričeli umevati in ker spoznavamo, da je njegova »pretiranost« vendarle resničnost. Morda je živel, ali morda živi v kakšnem kotu naše šentflorjanske doline, bodisi na Betajnovi ali pa kje drugje, kralj, mogočneš, ki hodi svojo jekleno začrtano pot brezobzirno naprej, pa najsi vodi tudi preko trupel znancev in neznancev, prijateljev in — sorodnikov . . . prav tak kot ga je zamislil, oziroma videl Cankar. Gotovo pa je, da taki »kralji« žive in jih morda ni malo! Svetovna vojna nam jih je prikazala brez števila, razpasli so se kakor vampirji ob hudi uri. In danes? Vsak trg jih pozna, bože moj! Ti »kralji« obožujejo svojo oblast do brezmiselnosti, vse drugo mora razpasti pred njo v nič. Kaj ljubezen do otrok, do žene, do soljudi, kaj je njim življenje človeka, ki jim utegne stopiti na prste in omajati njih kraljestvo — oni gredo svojo krvavo pot do končnega cilja, ne, saj tega nimajo, pred seboj vidijo le krvavo pot v brezkončnost; nositi hočejo svoje vampirske strasti, to je njihova neodoljiva direktiva. In koncem koncev so zmagovalci . . . Tu triumfira ironija in življenje izzveneva v tragiko. Ljudje, ki žive v tem kraljestvu na Betajnovi so tako različnih značajev, od izrazite originalnosti pa do navadne vsakdanjosti, obenem pa tako polni mesa in krvi, da nas plastičnost in krepka realnost dejana naravnost očara. Tako krepkih in resničnih ljudi do Cankarja ne pozna slovenska literatura. Koliko neizprosnega sarkazma

spravi drama na oder, koliko bolestnih, pretresljivih scen in — krvavega zmagoslavja. Borštnik nam je podal čisto Cankarjevega kralja Kantorja. Tako mojstrsko je poosebil svojo vlogo, da je obvladal sleherno fineso njegovega značaja do zadnje psihologične poteze. Radovedni smo bili na vlogo študenta, »vagabunda« Maksa, edinega človeka, ki je umel vse Kantorjeve mahinacije in ki je bil sposoben, da ga vrže s prestola; in prav zato je moral postati žrtev kroglje. Železnikov nastop in njegova igra sta bili vobče zadovoljivi, dasi bi bili lahko boljši. Marsikaj je bilo premalo poudarjeno v njegovem nastopu, sicer pa je vzbujal splošno priznanje. Danilo je igral vlogo župnika tako, kot je igral doslej že druge vloge. V primeri z Verovškom, ki je svoj čas igral to vlogo, je bil seve slab. Prav dobro sta izpolnili svoji vlogi Marjanovičeva in Šaričeva, in nehote si se domislil ob teh ženskih vlogah Cankarjevih ženskih likov iz raznih njegovih spisov. —p—

Cankarjev večer. Ljubljansko občinstvo je snoči domalega napolnilo veliko dvorano »Mestnega doma«, da počasti spomin velikega Cankarja in da čuje nekaj besed, toplih in hvaležnih, iz ust njegovih prijateljev in iz njegovih spisov samih. Uvodne besede je govorila sodružica Štebijeva. Očrtala je pomen Cankarjevega poslanstva med slovenskim ljudstvom, naglašala njegovo kulturno revolucionarstvo za naše ljudstvo in ga pokazala v svitu njegove umetniške gloriole. Za temi uvodnimi besedami je nastopilo pet recitatorjev, in sicer pesnika O. Zupančič in Fr. Albrecht, prof. P. Grošelj, dr. Oblak in Juš Kozak. Le nekaj odstavkov iz spisov največjega našega prozaika so slišale naše duše, toda zadostovalo je, da so uživale njih veliko lepoto, sijajen slog in krasne misli. Marsikdo je morda snoči spregledal in spoznal velikega duha pokojnega pisatelja. Ako se je to zgodilo, je bil namen tega večera dosežen. K sklepu je govoril par toplih besed še pisatelj dr. Al. Kraigher in zaključil lep Cankarjev večer. Izobraževalno društvo »Svoboda« pa naj priredi tudi izven Ljubljane Cankarjeve večere. Saj govori Cankar tako sladko in toplo na srca in duše delavcev.

Shodi.

Zagorje ob Savi se bo vršil v nedeljo, dne 22. t. m. ob 2. uri popoldne na Toplicah pri Zagorju v dvorani gosp. Riharda Mihelčiča javen ljudski shod.

Zadnje vesti.

Ministrska kriza v Jugoslaviji pred razrešitvijo.

Zagreb, 19. decembra. Vladna kriza se bliža razrešitvi. Bistvenih izprememb ne bo, zlasti kolikor se tiče Slovencev.

O kabinetni krizi.

Zagreb, 18. dec. (Lj. k. u.) Dunajski kor. urad poroča: »Agramer Tagblatt« piše o kabinetni krizi: Ako tudi je Pašić iz kateregakoli vzroka odklonil sestavo kabineta, mu vendar ne smemo kratiti priznanja prejšnjih zaslug. Pašić je pač prileten in se ne more prilagoditi novi dobi. Prejkone bi videl rajši priklopitev jugoslovanskega ozemlja bivše Avstro-Ogrske k Srbiji, nego spoj teh ozemelj s Srbijo v novo državo. Potem pa ne sme Pašić več uplivati na vodstvo poslovanja v novi državi. Vsakemu, ki bi izkušal omajati jugoslovansko edinstvenost, se mora zabraniti vpliv, tudi Pašiću.

Hrvatska narodna skupščina razglaša demobilizacijo.

Zagreb, 18. dec. (Lj. k. u.) Hrvatska narodna skupščina razglaša demobilizacijo, ki bo končana do 31. decembra t. l.

Masaryk na Češkem.

Praga, 18. decembra. (Lj. k. u.) »Pravo Lidu« poroča, da pride predsednik Masaryk jutri ob štirih popoldne v Budejevice, kjer bo prenočil. Drugi dan se odpelje v Prago.

Zakonski načrt za kazensko postopanje proti višjim častnikom.

Dunaj, 18. decembra. (Lj. k. u.) V današnjiseji narodne skupščine je prišel na razpravo zakonski načrt o ugotovitvi odgovornosti in morebitnega kazenskega postopanja višjih častnikov in njihovih organov v tej vojni. Državni svet je imenoval štiričlensko komisijo, ki bo preiskovala, v koliko so se tekom vojne višji poveljniki in njihovi pomožni organi pregrešili v vodstvu vojnih operacij. Posebno se ta zakonski načrt nanaša na polom avstro-ogrske armade v jeseni 1918 in na usodo nemško-avstrijskih čet vsled poraza. Zaključki te preiskave morejo tvoriti podlago za kazensko postopanje.

Nemška Avstrija plača italijanskim vojaškim oblastem 100.000 frankov v zlatu.

Dunaj, 18. decembra. (Lj. k. u.) Korespondenca narodne skupščine javlja: 4. decembra so v Wörglu razorožili in razžalili čehoslovaške legionarje, ki so bili v italijanskih uniformah in med katerimi je bilo baje tudi nekaj italijanskih častnikov, ter so oplenili njihove kovčege. Te častnike in vojake so v Lincu zadržali in množica jim je pretila. Zaradi teh dogodkov je italijansko vrhovno poveljništvo od nemško-avstrijske vlade zahtevalo zadoščenje in, da nemško-avstrijska vlada izplača za te razžalitve italijanskim vojaškim oblastvom v Inomostu 100.000 frankov v zlatu, v poravnavo za napade v Lincu in Wörglu. Tem pogojem morajo zadostiti do polnoči od 22. do 23. decembra. Sicer bi se italijansko vrhovno poveljništvo odškodovalo z nemško-avstrijskim imetjem. Ravnateljstvo državnega sveta je sklenilo ugoditi tem zahtevam.

Nemški delavci za svoje zahteve.

Berlin, 18. (Lj. k. u.) V današnji seji državne konference delavskih in vojaških svetov je predsednik izjavil, da hoče še enkrat poslušati izvajanja delavcev o svojih zahtevah. Odposlanstvo je razložilo svoje zahteve in je nato zapustilo dvorano.

Aprovizacija.

Krušne komisije bodo uradovale v petek dne 20. t. m. od 8. do pol 1 ure popoldne. Izdajale se bodo izkaznice za kruh in moko, ter milo (žajfo). Kdor ne pride ali ne pošlje h komisiji po karte, jih tudi na magistratu ne bode dobil, ako verojetno ne izkaže, da vsled bolezni ali kakega druzega nujnega zadržka ni mogel priti, oziroma poslati h komisiji po karte.

Meso na rdeče izkaznice B štev. 1 do 800. bo oddajala mestna aprovizacija v petek, dne 20. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Določen je tale red: od 3 do pol 4 štev. 1 do 200, od pol 4 do 4 štev. 201 do 400, od 4 do pol5 štev. 401 do 600, od pol 5 do 5 štev. 601 do 800.

Meso za gostilničarje in zavode. bo oddajala mestna aprovizacija v petek, dne 20. t. m. od 1 do 3 ure popoldne v cerkvi sv. Jožefa.

Krompir za III. okraj. Stranke III. okraja prejmejo krompir v petek, dne 20. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od 8 do 9 ure dopoldne štev. 1 do 230, od 9 do 10 štev. 231 do 460, od 10 do 11 štev. 461 do 690, popoldne od 2 do 3 štev. 691 do 920, od 3 do 4 štev. 921 do 1150, od 4 do 5 štev. 1151 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 kg krompirja, kg stane 80 vinarjev.

Prodajalci sladkorja se vabijo, da se takoj zglase v mestno posvetovalnico zaradi nakazila za žajfo (milo), ki se dobi v Jugoslovanski tovarni za milo v Spodnji Šiški. Kos mila stane 45 vin. in se prodaja po 50 vin. Na vsako izkaznico za milo dobe stranke 4 kose mila. Več kot štiri kose mila se ne sme oddajati na eno karto. Za vsak kos mila mora trgovec odrezati po eden odrezek karte za milo.

Aprovizacija juž. žel. deli krompir v tretjič po 20 kg na osebo 1 kg po 80 vin. Kdor ga še ni dobil naj ga pride iskat tekom petih dni.

Izdajatelj in odgovorni urednik
Josip Petelan.
Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Čevlji PEKO najboljše kakovosti se zopet dobe po dnevnih cenah v zalogi tovarne čevljev Peter Kozina & Co. v Ljubljani (Bregu).
Pismena naročila se vsled sedanjih razmer ne izvršujejo, ter se priporoča osebni nakup.

Popolno belo platno
morete dobiti z vporabo našega izbornega luga prašek za platno. Velik prihranek in malo truda pri pranju. 1 zavoj 150 gr. K 1, 450 gr. K 2·50.
Najmanj se more naročiti 10 zavojev!
Pri naročilu 5 kg popust! — Razpošilja se po povzetju. Prodajalci dobe popust.
Zavod za izvoz M. JÜNKER,
Zagreb 40. Petrinjska 3/III. Telef. 23-27.

Uredništvo in upravništvo „Napreja“ imata telefonsko zvezo štev. 312.

Uredništvo „Napreja“ javlja žalostno vest, da je umrl sodrug

Maks Košir

po kratki bolezni včeraj ob pol 3. popoldne.

Ljubemu tovarišu ostani blag spomin!

V Ljubljani, 19. dec. 1918.

Št. 16.935.

Razglas.

V smislu § 53. občinskega reda za deželno stolno mesto Ljubljano naznanja podpisani mestni magistrat, da so računski sklepi mestne občine za čas od 1. julija 1917 do 30. junija 1918, in sicer:

mestnega zaklada,
ubožnega zaklada,
zaklada meščanske imovine,
ustanovnega zaklada,
mestne pehotne vojašnice,
mestne klavnice,
mestnega vodovoda,
amortizačnega zaklada mestnega loterijskega posojila,
mestne elektrarne,
mestne plinarne,
mestnega pogrebnega zavoda,
mestne zastavljalnice in
mesten priprege,

dogotovljeni ter so občanom **štirinajst dni,** to je od 18. do 31. decembra 1918 v prostorih mestnega knjigovodstva na vpogled.

O ugovorih, ki bi bili glede računskih sklepov pravočasno prijavljeni, bo razsojal občinski svet.

Mestni magistrat ljubljanski,
dne 18. decembra 1918.

! Delavce in delavke !
sprejme tovarna
Kastelic & Žabkar v Ljubljani.

Dražbeni oklic.

V pondeljek dne 13. t. m. se bo prodajalo v Šmartnem ob Savi (občina Moste) na javni dražbi

14 lesenih barak.

Kupnino bo položiti takoj v gotovini. Začetek dražbe ob 9. uri zjutraj. Komisija se snide ob 3/4 9. uri v Šmartnem pri barakah.

V Ljubljani, dne 17. decembra 1918.

Po nalogu poverjenika za javna dela in obrt **Jelenc,** stotnik.

Miši, podgane, stenice, ščurki!
Izdelovanje in razpošiljatev preizkušenega radikalno učinkujočega uničevalnega sredstva, za katero vsak dan dohajajo zahvalna pisma. Za **podgane in miši** K 5; za **ščurke** K 5·—; tinktura za **stenice** K 2, posebna močna tinktura K 5·—, uničevalec **moljev** K 2; prašek proti **mrčesom** K 2·— in K 4·—; tinktura za **človeške uši** K 3; mazilo proti ušem pri **živalih** K 2; prašek za **uši v obleki in perilu** K 2; tinktura proti **pasjim bolham** K 1·50; prašek proti **pernim ušem** K 2; tinktura proti **mrčesu na sadju in zelenjadi** (uničev. rastlin) K 3; Pošilja po povzetju: Zavod za pokončevanje mrčesa **M. Jünker, Zagreb 40,** Petrinjska ulica 3, III.

4. prosinca 1919.

?

Umetniška noč!!!